พัฒนาจิตอาสา 3) ต้องมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล พบว่า ในเขตพื้นที่ที่ทำการวิจัยยังขาดผู้นำที่ดีในการที่จะพัฒนาจิตอาสาในชุมชนให้เกิดขึ้น 4) ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมเป็นประเด็นสำคัญ พบว่า ปัญหานี้ยังมีอยู่มากในชุมชน มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก เห็นแก่ประโยชน์ของพวกตนเองก่อน ประโยชน์ส่วนรวม 5) พัฒนาความสามัคคีให้มีมากขึ้น เพื่อความเจริญและมั่นคงของหมู่สงฆ์ 6) ปัญหาจากเทคโนโลยีและการสื่อสาร พบว่า ในปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นรวดเร็วอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การติดต่อสื่อสารในปัจจุบันพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดด การขาดความรู้ และการตามเทคโนโลยีไม่ทันของพระสังฆาธิการ ก็เป็นปัญหาหนึ่งสำหรับการพัฒนาจิตอาสาในชุมชน 7) ขาดการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ขาดการเชื่อมโยง ติดต่อระหว่างวัดกับชุมชน เมื่อวัดไม่เป็นศูนย์กลางของชุมชนก็ทำให้ไม่สามารถรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมจิตอาสาเพื่อพัฒนาชุมชนได้ จะเห็นว่าสภาพปัญหาทั้ง 7 ข้อมีความเชื่อโยงต่อเนื่อง และสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาจิตอาสาของพระสังฆาธิการ หากสามารถแก้ปัญหาได้ตรงประเด็นปัญหาทั้งหมดก็จะสามารถคลี่คลายได้อย่างต่อเนื่องและรวดเร็วอย่างเป็นระบบ

2. แนวคิดและหลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนาจิตอาสาของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดระยอง พบว่า แบ่งการพัฒนาจิตอาสาออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การสงเคราะห์ ประกอบด้วย เงินและทุนการศึกษา, การศึกษา, เครื่องอุปโภคบริโภคและอุปกรณ์การศึกษา, สถานที่และสถานศึกษา และการทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี 2) การไม่เบียดเบียน ประกอบด้วย การไม่เบียดเบียนทางกาย, การไม่เบียดเบียนทางใจ และ การไม่เบียดเบียนทางวาจา 3) การมุ่งประโยชน์ส่วนรวม ประกอบด้วย การเสียสละประโยชน์ส่วนตัว เช่น เวลา เงิน แรงกาย แรงสติปัญญาเพื่อประโยชน์ส่วนรวม, การทำด้วยความเต็มใจ และ การทำโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆ ส่วนหลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนาจิตอาสาของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดระยอง คือ หลักอริยวัฑฒิ 5 ได้แก่ ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา

3. รูปแบบการพัฒนาจิตอาสาของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดระยอง ประกอบด้วย 2 รูปแบบ กับ 5 วิธีการ คือ **รูปแบบที่หนึ่ง** การฝึกอบรม **รูปแบบที่สอง** การศึกษา โดยทั้งสองรูปแบบมุ่งเน้นลักษณะของจิตอาสา 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสงเคราะห์ พระสังฆาธิการต้อง ฝึกอบรม/ศึกษาเพื่อพัฒนาการเป็นผู้นำในการสงเคราะห์ผู้อื่น, ฝึกอบรม/ศึกษาโดยการฝึกปฏิบัติการเป็นผู้สงเคราะห์ผู้อื่น, ฝึกอบรม/ศึกษาการเป็นนักถ่ายทอดที่ดี และฝึกอบรม/ศึกษาการบริหารจัดการเพื่อการสงเคราะห์อย่างเหมาะสม 2) ด้านการไม่เบียดเบียน พระสังฆาธิการต้องอบรม/ศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมที่สนับสนุนการแบ่งปัน การไม่เบียดเบียนผู้อื่น เช่น พรหมวิหาร 4, สังคหวัตถุ 4 และอริยวัฑฒิ 5 เป็นต้น 3) ด้านการมุ่งผลประโยชน์ส่วนรวม พระสังฆาธิการต้อง จัดกิจกรรม/โครงการจิตอาสาภายในและภายนอกวัดเพื่อสร้างบรรยากาศการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมทั้งโครงการระยะสั้นและระยะยาว, ฝึกอบรม/ศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและมุมมองการทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น **วิธีการที่หนึ่ง** คือ การพัฒนาจิตอาสา โดยใช้หลักศรัทธา ทำให้เกิดคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ศรัทธาในตัวพระสังฆาธิการ (ผู้นำ) ,ศรัทธาในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา และ ศรัทธาในกฎแห่งกรรม **วิธีการที่สอง** การพัฒนาจิตอาสาโดยใช้หลักศีล ทำให้เกิดคุณลักษณะ 4 ประการ คือ การประพฤติตามกฎระเบียบ รู้หน้าที่ ทำภาวะปกติให้สมบูรณ์ , การไม่เบียดเบียนตนเอง/ผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ ,การฝึกฝน พัฒนาตนเอง และ การ